

YUQUMLI KASALLIKLAR EVALUTSIYASI

Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi

Jamoat salomatligi texnikumi

UMAROVA RA'NOGUL OLIM QIZI

XAFIZOVA MEXRIBON ABDUXALIMOVNA

Annotatsiya : Odamlarda paydo bo'ladigan yuqumli kasalliklar quyidagilarni o'z ichiga oladi: birinchidan, tez-tez uchraydigan yoki geografik tarqaladigan aniqlangan kasalliklar, masalan, sil va Deng a isitmasi; ikkinchidan, ma'lum kasalliklarni keltirib chiqaradigan yangi kashf etilgan infektsiyalar, masalan, gepatit C va Helicobacter pylori; uchinchidan, yangi paydo bo'lgan kasalliklar, masalan, OIV/OITS va SARS. Ushbu istmaqolada inson ekologiyasi (aftidan) yangi va qayta paydo bo'lgan kasalliklar muhokama qilinadi.

Abstract: Emerging infectious diseases in humans include: first, established diseases that are frequently encountered or geographically widespread, such as tuberculosis and dengue fever; second, newly discovered infections that cause specific diseases, such as hepatitis C and Helicobacter pylori; and third, newly emerging diseases, such as HIV/AIDS and SARS. This article discusses the human ecology of (apparently) new and re-emerging diseases.

Аннотация: К инфекционным заболеваниям, возникающим у человека, относятся: во-первых, хорошо известные болезни с частым или географическим распространением, такие как туберкулез и лихорадка денге; во-вторых, недавно обнаруженные инфекции, вызывающие определенные заболевания, такие как гепатит С и Helicobacter pylori; и в-третьих, новые заболевания, такие как ВИЧ/СПИД и атипичная пневмония. В этой статье обсуждаются (по-видимому) новые и вновь возникающие заболевания в экологии человека.

Ellik yil muqaddam, rivojlangan dunyoda sog'liqni saqlashni yaxshilash choralariga javoban yuqumli kasalliklarning azaliy balosi kamayib borayotgan edi, antibiotiklar, yaxshi vaktsinalar, insektitsidlar va yaxshilangan nazorat paydo bo'lishi qoldiq muammolarni bartaraf etish va'dasini berdi. Yigirmanchi asrning oxiriga kelib, dunyoning ko'p joylarida yuqumli kasalliklarning paydo bo'lishi va qayta paydo bo'lishining kuchayishi aniq bo'ldi. Ushbu yuksalish taxminan 10 000 yil oldin qishloq xo'jaligi paydo bo'lganidan beri inson-mikrob munosabatlaridagi to'rtinchi katta o'tish sifatida namoyon bo'ladi. Taxminan 30 ga yaqin yangi kasalliklar aniqlandi, ular orasida legionerlar kasalligi, odamning immunitet tanqisligi virusi (OIV)/orttirilgan immunitet tanqisligi sindromi (OITS), gepatit C, sigirlarning spongiform ensefalopatiyasi (BSE)/variant Creutzfeldt-Jakob kasalligi (vCJD), Nipah virusi, bir nechta virusli gemorragik isitma va oxirgi paytlarda og'ir o'tkir nafas olish sindromi (SARS) va parranda grippi. Ushbu kasalliklarning paydo bo'lishi va sil va vabo kabi eski kasalliklarning qayta tiklanishi inson ekologiyasidagi turli o'zgarishlarni aks ettiradi: qishloqdan shaharga migratsiya, natijada shahar atrofidagi xarobalar zich joylashgan; uzoq masofali harakat va savdoni oshirish; urush va mojarolarning ijtimoiy buzilishi; shaxsiy xatti-harakatlardagi o'zgarishlar; va tobora ko'proq inson tomonidan qo'zg'atilgan global o'zgarishlar, jumladan, keng tarqalgan o'rmonlarni tozalash va iqlim o'zgarishi. Siyosiy jaholat, inkor etish va o'zini tutish (OIV/OITS kabi) xavflarni yanada kuchaytiradi.

Tibbiy texnologiyalardan foydalanish va noto'g'ri foydalanish, shuningdek, dori-darmonlarga chidamli mikroblar va ifloslangan uskunalar yoki biologik dorilar kabi xavf tug'diradi. Rivojlanayotgan yuqumli kasalliklarning rivojlanayotgan ijtimoiy dinamikasini yaxshiroq tushunish bizga hozirgi va kelajakdagi xavflarni oldindan bilish va umid qilishda yordam berishi kerak.

Yangi paydo bo'lgan yuqumli kasalliklar haqidagi mashhur yozuvlar zamonaviy "vabolar" tahdidi va "mikroblarga qarshi urushda" mag'lub bo'lish xavfi haqida dahshatli ogohlantirishlar bilan yangraydi. Ushbu qarama-qarshi til mikroblar dunyosining aksariyat qismi inson farovonligi va omon qolishi uchun neytral yoki uni qo'llab-quvvatlovchi haqiqatni yashiradi.

Darhaqiqat, ichak tayoqchasining foydali shtammlari kabi kommensal mikroblarsiz biz uzoq vaqt yashay olmaymiz. Bundan tashqari, yangi paydo bo'lgan infeksiyalarni o'rganish o'tkinchi moda emas. So'nggi paytlarda bunday infeksiyalarni aniqlash tezligi, SARS epidemiyasining ta'siri, OITS keltirgan vayronagarchilik va yangi gripp pandemiyasining doimo mavjud bo'lgan tahdidi bizning kasallik taqdirimizni nazorat qila olmasligimizdan dalolat beradi. Yangi paydo bo'lgan infeksiyalar ham odamlarga xos emas; 1845 yilda Irlandiyadagi kartoshka ochligi va 2001 yilda ingliz oyoq va og'iz kasalligi epidemiyasi ekinlar va chorvachilikda kasallik paydo bo'lishining insoniyat jamiyatlari uchun oqibatlarini ta'kidlaydi.

Odamlarda paydo bo'ladigan yuqumli kasalliklar quyidagilarni o'z ichiga oladi: birinchidan, tez-tez uchraydigan yoki geografik tarqaladigan aniqlangan kasalliklar, masalan, sil va Denga isitmasi; ikkinchidan, ma'lum kasalliklarni keltirib chiqaradigan yangi kashf etilgan infeksiyalar, masalan, gepatit C va *Helicobacter pylori*; uchinchidan, yangi paydo bo'lgan kasalliklar, masalan, OIV/OITS va SARS.

Ushbu istiqbolda inson ekologiyasi (aftidan) yangi va qayta paydo bo'lgan kasalliklar muhokama qilinadi.

Yuqumli kasallikning demografiyas : So'nggi paytlarda yuqumli kasalliklarga qiziqish yana paydo bo'ldi. 1972 yilda Burnet va Uayt shunday izohladilar: "Yuqumli kasallikning kelajagi haqidagi eng ehtimol prognoz - bu juda zerikarli bo'ladi. Yangi va xavfli yuqumli kasallikning mutlaqo kutilmagan tarzda paydo bo'lishi mumkin, ammo so'nggi ellik yil ichida bunday holat kuzatilmagan. Bugungi kunda biz ustozlar avlodining uzoqni ko'ra olmasliklarini tanqid qilishimiz mumkin, ammo demografik

nuqtai nazardan ular to'g'ri edi, chunki yuqumli kasalliklardan o'limlar ulushi XX asr davomida pasaygan.

Campylobacter bakteriyalari odamlarda ichak infeksiyalarining eng keng tarqalgan sababidir. RIVM tomonidan olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, parrandalar va qoramollar (qishloq hayvonlari), uy hayvonlari va atrof-muhit bakteriyalarning odamlarga o'tishida rol o'ynaydi. Etkazishni kamaytirish uchun turli uzatish yo'llarini diqqat bilan ko'rib chiqish kerak.

Bugungi kun chidamli bakteriyalar yashash zamonasidir.

Odamlar va hayvonlarning evalutsiyasi najasida chidamli bakteriyalar yaraldi . Bular antibiotiklarga chidamli bakteriyalardir. Xuddi shu bakteriyalar kanalizatsiya tizimi orqali oqava suvlarni tozalash tizimlariga tushadi. Chiqindilarni tozalash tizimlari darajasini pasaytirishga qodir, ammo chidamli bakteriyalar, chidamli genlar va antibiotik qoldiqlari sonini to'liq yo'q qila olmaydi. Tozalangan oqava suvlar odamlar suzadigan yer usti suvlariga tashlanadi. RIVM ushbu yo'l orqali odamlarga chidamli bakteriyalarni qanchalik yutish mumkinligini o'rganmoqda. Va inson salomatligi uchun mumkin bo'lgan oqibatlar.